

ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา

ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในลักษณะของการศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) ของตัวแปรหลายตัว ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในรอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ในระดับดีมาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัยแสดงว่า ค่าเฉลี่ยตัวแปร การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (สมศ.) และการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และ 3.67 ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อกัน โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์เท่ากับ 1.32 ที่องศาอิสระเท่ากับ 35 ค่า p เท่ากับ 0.095 ดัชนี GFI เท่ากับ .97 ดัชนี AGFI เท่ากับ .94 ดัชนี CFI เท่ากับ 1.00 ค่า SRMR เท่ากับ .018 และค่า RMSEA เท่ากับ .035 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดล สามารถร่วมกันทำนายการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 73 ซึ่งอธิบายได้ว่า การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .32 และส่งผลโดยรวมทางบวกที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .85 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การจัดการความรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันอุดมศึกษา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
email : sasi3310@hotmail.com

THE STRUCTURAL RELATIONSHIP MODEL OF KNOWLEDGE MANAGEMENT EFFECTIVENESS OF QUALITY ASSURANCE FOR HIGHER EDUCATION

Sasitorn Wachirapanyapong

Abstract

The main objective were of research to study of the relationship between Knowledge Management and effecton to Quality Assurance. This research was quantitative research techniques on aspect of Structural Relationship Studies of several variables on the Quality Assurance of Higher Education Institutions. The sample was institutes of Higher Education that have been evaluated by the Officer of Standards and Quality Assessment (Public Organization) in the 2nd round (in 2006-2010). Analyzed data by structural equation modeling.

The results of the study was found that average score Latent Variable factors which high level, which included; Knowledge Management and Quality Assurance for Higher Education. The average scores were 4.08 and 3.67 respectively.

The structural equation modeling, which included; Knowledge Management, and Quality Assurance for Higher Education most direct and indirect positive effects. Model validation measures repealed : $\chi^2 = 46.36$, $df = 35$, $p\text{-value} = .095$; Relative $\chi^2 = 1.32$; GFI = .97; AGFI = .94; RMR = .011; SRMR= .018; RMSEA = .035; P-Value for Test of Close Fit = 0.83; NFI = .99; IFI= 1.00; CFI = 1.00; CN = 334.55. The variables in the model accounted for 73 percent of the variance of Knowledge Management and Quality Assurance for Higher Education. The describe was variables with a statistically significant direct positive effect on Knowledge Management and Quality Assurance for Higher Education (.85). Variables Knowledge Management having a statistically significant direct positive effect on Quality Assurance for Higher Education (.32). Knowledge Management interaction to Quality Assurance for Higher Education was consistent with the hypothesis of the study.

Keywords : The structural relationship model, Knowledge management, Quality assurance for higher education

บทนำ

จากผลการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่ 2 ที่ผ่านมา พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก มีจำนวนน้อยมาก มีเพียง 45 แห่ง จากทั้งหมด 254 แห่ง ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพอุดมศึกษาไม่ดีพอ จึงได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของสถาบันการศึกษาเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการปรับตัวขององค์การเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของสมาชิก ด้วยการขยายขอบเขตความสามารถในการสร้างอนาคตองค์การอย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ในการปรับตัว เรียนรู้เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในตนเอง และเพื่อความอยู่รอดขององค์การ (Senge, 1990) โดยการเรียนรู้จะช่วยให้องค์การมีศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการพัฒนาที่รวดเร็วและยั่งยืน ให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่หรือเทคโนโลยี และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการพัฒนาศักยภาพขององค์การ โดยที่สมาชิกในองค์การมีความรู้มีความสามารถที่เพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลของกลุ่ม และพัฒนาไปสู่การเกิดประสิทธิผลขององค์การ ในการปรับเปลี่ยนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ความรู้จะเป็นทรัพยากรหนึ่งที่สำคัญขององค์การที่จะนำไปสู่ผลการดำเนินการที่มีคุณภาพขององค์การ (Xu, & Quaddus, 2005)

สถาบันการศึกษาเป็นองค์การที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ ดังนั้นสังคมจึงคาดหวังให้เป็นองค์การที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา วิธีหนึ่งที่มีความสนใจ คือ การจัดการความรู้ มุ่งพัฒนาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับการประเมินผลลัพธ์ของการประกันคุณภาพการศึกษาสถาบันการศึกษา แต่พบว่าสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับแหล่งความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญใน

สถานศึกษา ทำให้เกิดปัญหาในการแลกเปลี่ยนความรู้ และใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ในยุคสังคมฐานความรู้นี้ สถานศึกษามีความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการดึงศักยภาพของบุคคลออกมาได้อย่างเต็มที่ ด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Communities of Practice) เพื่อให้สามารถยึดโยงคนทั้งหลายเข้าไว้ด้วยกันสามารถเรียนรู้ระหว่างกัน ร่วมกันพัฒนาแรงบันดาลใจสร้างทุนทางปัญญาให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจะช่วยให้สถานศึกษามีขีดความสามารถในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้การจัดการความรู้ที่เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับคนในองค์การเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของงานและผลลัพธ์ให้ดียิ่งขึ้น ในด้านการศึกษาได้มีการพัฒนาคุณภาพของงานด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีความชัดเจนอย่างเป็นระบบ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก และการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 พ.ศ. 2549-2553 ผลการประเมินใช้เพื่อการจัดระดับหรือจัดอันดับสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในส่วนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้มุ่งเน้นมาตรฐานคุณภาพ ด้านประสิทธิผล การบริหาร การจัดการการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา

จากผลการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่ผ่านมา พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก มีจำนวนน้อยมาก มีเพียง 45 แห่ง จากทั้งหมด 254 แห่ง ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพอุดมศึกษา ยังไม่ดีพอ อีกทั้งผลการจัดอันดับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับนานาชาติ ยังแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ของประเทศไทยมีประสิทธิภาพที่ต่ำกว่าต่างชาติ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งสนใจศึกษาการจัดการความรู้ในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ได้ผลคะแนนประกันคุณภาพระดับดีมาก เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการจัดการความรู้กับการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา อันจะนำไปสู่การค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จากการศึกษารวบรวมจากทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

ความรู้เป็นทรัพยากรหนึ่งที่สำคัญขององค์กรที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลการดำเนินการองค์การอย่างมีคุณภาพ โดยขึ้นอยู่กับ การหาหนทางที่ดีที่สุดการจัดการความรู้ ด้วยการสร้างความรู้ใหม่อยู่เสมอ การเผยแพร่ความรู้ และการประยุกต์ความรู้ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ส่งผลให้องค์การอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (Nonaka, 1991) เพื่อค้นหาตัวแปรที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ ได้ตัวแปรที่น่าสนใจ 4 ตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฟรีซและคูลคานี (Freeze, & Kulkarni, 2007) ดังต่อไปนี้

1.1 การแสวงหาและสร้างความรู้ (Knowledge Acquisition and Creation) หน้าที่ของบุคคลในองค์กรทุกระดับ คือ การค้นหาและเปิดเผยความรู้ระหว่าง โดยองค์การจะต้องใช้ความสามารถในการกำหนดกระบวนการ ในการค้นหาและรวบรวมความรู้ โดยจะระบบการสะสมความรู้และเข้ายึดเกาะความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งในตัวบุคคลและจากสภาพแวดล้อม

1.2 การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) ความรู้ที่รวบรวมได้ต้องมาทำการจัดหมวดหมู่ จัดกลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมให้เป็นระบบ เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ จากข้อมูลที่ได้จากทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อจัดเก็บฐานความรู้ซึ่งจะเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์การต่อไป

1.3 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ซึ่งจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการแบ่งปันหรือถ่ายทอดความรู้ แม้ว่าบุคคลในองค์กรไม่อยากจะแบ่งปันความรู้แก่ผู้อื่น เพราะกลัวถูกลดความสำคัญ หลังจากที่ได้แบ่งปันความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ซึ่งการแบ่งปันความรู้จำเป็นที่จะต้องใช้เวลาในการปรับความเข้าใจ

1.4 การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application) การจัดการระบบความรู้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องศึกษาสภาพของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หรือและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เพื่อให้การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้นั้นเหมาะสม โดยที่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา มิใช่ นำความรู้มาใช้เพียงอย่างเดียว

จะเห็นได้ว่า การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นการพัฒนาจากข้อมูล ไปสู่การวิเคราะห์ และจัดระบบการจัดเก็บโดยใช้สารสนเทศ โดยการเรียนรู้ของบุคคลหลอมรวม ให้เกิดเป็นความรู้ขององค์กร (Marquardt, 2002; Ju, Li, & Lee, 2006; บดินทร์ วิจารณ์, 2547) จะเห็นว่าการเรียนรู้ทำให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร และความอยู่รอดขององค์กร

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการในการดำเนินการด้านคุณภาพนั้น เป็นการพัฒนามาตรฐานการทำงาน เพื่อให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่องทั้งส่วนบุคคลและองค์การ (Hills, 1998: 29) โดยการพัฒนาคูณภาพนั้นจะต้องมีการตรวจสอบ มีการควบคุมคุณภาพ และเมื่อค้นพบข้อบกพร่องต้องรีบทำการแก้ไข เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ เป็นการปรับปรุง

คุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน โดยกระบวนการประกันคุณภาพประกอบด้วย 1. การวางแผน ที่มาจากการกำหนดเกณฑ์ตัวบ่งชี้ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอน 2. การดำเนินการตามแผน ซึ่งสถาบันการศึกษาดำเนินการตามแผนที่สอดคล้องกับเกณฑ์ตัวบ่งชี้ 3. การตรวจสอบประเมิน ด้วยการประเมินตนเองตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ และรายงานผลการดำเนินงานในรูปแบบรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดจะมีการส่งคณะกรรมการทั้งมาจากบุคลากรภายในและภายนอกหน่วยงาน มาทำการติดตามตรวจสอบการประเมินตนเอง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และ 4. การปรับปรุงพัฒนาจากผลการประเมินตนเอง นอกจากนี้สถาบันการศึกษาจะต้องเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งทำการประเมินสถาบันการศึกษาทุกระดับ 5 ปี ต่อครั้งเป็นตามกระบวนการคุณภาพ PDCA ซึ่งผลการประเมินแสดงถึงคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ประสิทธิภาพเป็นการแสดงสมรรถนะขององค์กรในการที่จะอยู่รอด ปรับตัว รักษาสภาพและเติบโต ทำให้องค์การดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีข้อได้เปรียบในการต่อรองท่ามกลางสภาวะที่แวดล้อม และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีค่าที่มีอยู่อย่างจำกัด (Hoy, & Miskel, 2001) โดย สมศ. ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพ ไว้ 7 มาตรฐาน คือ 1. ด้านคุณภาพบัณฑิต 2. ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3. ด้านการบริการวิชาการ 4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม 5. ด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร 6. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 7. ด้านระบบการประกันคุณภาพ ซึ่ง สมศ. ได้จำแนกมาตรฐานคุณภาพใน 4 มิติ คือ ประสิทธิภาพ การบริหารและการจัดการ การเรียนรู้ และการประกันคุณภาพ โดยมาตรฐานที่ 1-4 เป็นมาตรฐานด้านผลลัพธ์ ส่วนมาตรฐานที่ 5-7 เป็นมาตรฐานด้านกระบวนการ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือก

ศึกษาในกลุ่มมาตรฐานด้านกระบวนการเท่านั้น เนื่องจากมีความสอดคล้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ การจัดการความรู้ ซึ่งเป็นมิติการดำเนินการด้านกระบวนการ

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยการสร้างแบบจำลองสมการ ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลบริบทโดยรวม ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย ในสถาบันอุดมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบที่ 2 หลังจากนั้นได้ทำการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวทางของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) และได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นของข้อคำถาม (Question) กับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาจำนวน 5 ท่าน ผลพบว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นทุกข้อมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มากกว่า .70 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่ได้กำหนดไว้ และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดำเนินการตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminate Power) ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง .80 – 1.00 และค่าความตรง (Validity) คะแนนรวมทั้งฉบับเท่ากับ .97 และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแนวทางของ ครอนบาร์ค (Cronbach Alpha) ได้ค่าทั้งฉบับเท่ากับ .974

เมื่อได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จึงเก็บรวบรวมข้อมูล ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบที่ 2 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) อยู่ในระดับดีมาก มีที่ตั้งสถาบันหลักอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง 7 มหาวิทยาลัย จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ 315 ตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา 272 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.35 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า การจัดการความรู้ มีความสัมพันธ์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยได้ทำการตรวจสอบการประมาณค่าพารามิเตอร์สัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรแฝงที่ทำการศึกษาในแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Model) พบว่า

การจัดการความรู้ มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .32 และมีความสัมพันธ์โดยรวมทางบวกที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.85 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่การจัดการความรู้ สามารถร่วมกันทำนายต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ได้ร้อยละ 73 ซึ่งสามารถแจกแจงผลการวิจัย ได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 73.20 การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10 จบการศึกษาในด้านสาขาบริหาร ธุรกิจ/การจัดการ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90 อยู่ในกลุ่มงานสายสนับสนุนวิชาการ จำนวน 189 คน ร้อยละ 69.50 ตำแหน่ง / หน้าที่รับผิดชอบ เป็นผู้ปฏิบัติงาน จำนวน

215 คน ร้อยละ 79.90 และเป็นผู้บริหาร จำนวน 54 คน ร้อยละ 20.10 มีบทบาทการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ระดับหน่วยงานในมหาวิทยาลัย จำนวน 224 คน มีระยะเวลาที่รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา 4 – 6 ปี จำนวน 91 คน ร้อยละ 33.50

ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรแฝง 2 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (สมศ.) และการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.08 และ 3.67 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัดของตัวแปรพบว่า

1. การจัดการความรู้ เมื่อพิจารณาในรายตัวชี้วัดหรือรายตัวแปรเชิงประจักษ์ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการแสวงหาและสร้างความรู้ ด้านแบ่งปันความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และด้านจัดเก็บความรู้ อยู่ในระดับมากทั้งหมด มีค่าเฉลี่ย 3.91, 3.69, 3.56 และ 3.53 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายตัวชี้วัดหรือรายตัวแปรเชิงประจักษ์สามารถอธิบายรายตัวแปรได้ดังนี้

ด้านการแสวงหาและสร้างความรู้อยู่ในระดับสูงที่สุด ซึ่งหมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาต้องการประสบความสำเร็จในงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้จากบุคคลหรือจากผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นความรู้ฝังลึกและความรู้เชิงประจักษ์ โดยอาจแสวงหาจากหลาย ๆ แหล่ง อาทิ จากผลงานในอดีต จากประสบการณ์ตรงและการลงมือดำเนินการ และจากการจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพร่วมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาการทำงานได้อย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ ด้านแบ่งปันความรู้ ซึ่งหมายถึง การที่สถาบัน อุดมศึกษาส่งเสริมแนวคิดให้กับบุคลากรในทุกหน่วยงาน เห็นว่าการจัดการความรู้เป็นเรื่องขององค์กรในภาพรวมมากกว่าเฉพาะหน่วยงานของตน และกระตุ้นแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการมีกลุ่มคนหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ เช่น มีการทำโครงการหรือกิจกรรมการจัดการความรู้ร่วมกัน หน่วยงานภายในสถาบันฯ มีการทำงานที่เชื่อมโยงและประสานกัน และจะดียิ่งขึ้นหากมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยสอนงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการประยุกต์ใช้ซึ่งหมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้ความสำคัญกับการส่งผ่านหรือถ่ายทอดความรู้อย่างทั่วถึงทั้งสถาบันฯ เพื่อให้ นำความรู้ที่จัดเก็บไว้ มาใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานในสถาบันฯ และเพิ่มประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการสอน และแนะนำให้กับผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และด้านจัดเก็บความรู้ ซึ่งหมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาจัดเก็บความรู้ที่ได้จากการแสวงหาความรู้ มาวิเคราะห์สังเคราะห์ กลั่นกรองความรู้ให้มีคุณภาพ เพื่อจัดทำรูปแบบความรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งสถาบันฯ มีการแบ่งประเภทของความรู้เป็นหมวดหมู่สะดวกต่อการค้นหา และใช้งาน

2. การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (สมศ.) เมื่อพิจารณาในรายตัวชี้วัดหรือรายตัวแปรเชิงประจักษ์ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านระบบการประกันคุณภาพ ด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร และด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และมาก ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ย 4.23, 4.00 และ 3.99 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายตัวชี้วัดหรือรายตัวแปรเชิงประจักษ์ สามารถอธิบายรายตัวแปรได้ ดังนี้

มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.23 ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อใช้เป็นกลไกในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบและ

กลไกในการพัฒนา ติดตามตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายและระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ส่วนการประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกชื่อย่อว่า “สมศ.” โดยที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกรอบ 5 ปี เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมและกำกับให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานตามประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ทำให้ทุกสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

แต่ในขณะเดียวกันตัวแปรเชิงประจักษ์ ในมาตรฐานด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากรและมาตรฐานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.00 แต่ก็น้อยกว่า มาตรฐานด้านระบบประกันคุณภาพ โดยเฉพาะในประเด็นการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรภายในและภายนอกสถาบันร่วมกัน ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.89 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันการศึกษายังให้ความสำคัญกับการการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ อยู่ในระดับที่น้อยมาก ทำให้เป็นการลงทุนที่ยังไม่มีความคุ้มค่าต่อการนำไปใช้ แม้เกณฑ์ประกันคุณภาพภายในของ สกอ. องค์ประกอบที่ 8 การเงินและงบประมาณ ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 ได้กำหนดเกณฑ์ให้มีการใช้ทรัพยากรภายในและภายนอกสถาบันร่วมกัน ที่ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ 5 ข้อ คือ 1. มีคณะกรรมการวิเคราะห์ความต้องการใช้ทรัพยากรของคณะ 2. มีผลการวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ทรัพยากรของคณะ 3. มีแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงานอื่นในสถาบัน 4. มีแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงานอื่นนอกสถาบัน และ 5. มีผลการประหยังบประมาณที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานอื่น หากเพิ่มการให้

ความสำคัญในด้านนี้มากยิ่งขึ้น จะส่งผลในด้านความคุ้มค่าของการลงทุนซึ่งเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งของหลักการจัดการที่ดี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 4 ที่ได้กำหนดถึง การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจภาครัฐ ประกอบด้วย 3 หลักการ คือ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และ หลักความชัดเจนในการปฏิบัติราชการ (หลักความรับผิดชอบต่อ) ซึ่งจะเห็นว่าในหลักด้านความคุ้มค่า เป็นหลักการสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในการบริหารงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลและข้อมูลจากเอกสารดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ผลการสำรวจในการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (ช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 1 – 5) นั้น มีความสมเหตุสมผล เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดัน การดำเนินงานตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา อันได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดำเนินการไปอย่างสอดคล้องประสานกันเป็นระบบเพื่อให้เกิดคุณภาพ มุ่งไปในทิศทางเพื่อบรรลุเป้าหมายการปฏิรูปคุณภาพการศึกษา

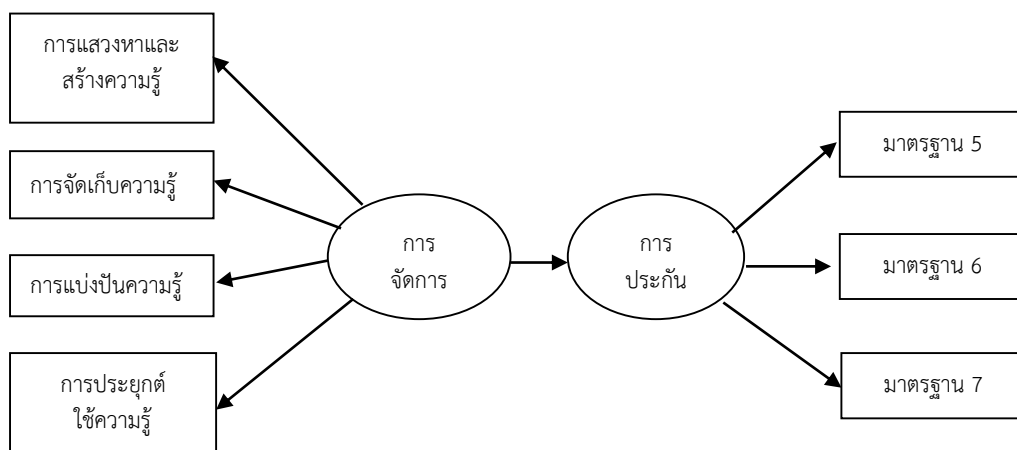
การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้สอน ผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต ชุมชนสังคม ว่าผลผลิตหรือบัณฑิตที่ผลิตออกมามีคุณภาพตามที่คาดหวัง โดยที่การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญกับการควบคุมเชิงคุณภาพและการประเมินคุณภาพการดำเนินการ ทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การออกแบบกระบวนการ กำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัด วิธีการดำเนินการ ที่ครอบคลุมทั้งในส่วน ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผลผลิตที่ได้ออกมาว่ามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

ในด้านความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิง

ประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติ คือ $\chi^2 = 46.36$, $df = 35$, $p\text{-value} = .095$; Relative $\chi^2 = 1.32$; $GFI = .97$; $AGFI = .94$; $RMR = .011$; $SRMR = .018$; $RMSEA = .035$; $P\text{-Value for Test of Close Fit} = 0.83$; $NFI = .99$; $IFI = 1.00$; $CFI = 1.00$; $CN = 334.55$ แสดงให้เห็นว่า แนวคิดและทฤษฎีที่ได้นำมาใช้ในครั้งนี้มีประสิทธิภาพในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดี

สรุปผลวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการความรู้ มีความสัมพันธ์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเมื่อทำการพิจารณาถึงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรแฝง (Latent Variable) จะเห็นได้ว่าค่าพารามิเตอร์ทั้งในส่วนของการแบบจำลองการวัด (Measurement Model) ที่แสดงให้เห็นถึงค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัด (Observation Variable) กับตัวแปรแฝง (Latent Variable) และแบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model) แสดงถึงความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ ต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองสมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากสมมติฐานการวิจัย ซึ่งกำหนดไว้ว่า การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์ อิทธิพลจากแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ปรับแก้แล้วพบว่า การจัดการความรู้ (km) ส่งผลทางตรง (Direct Effect) เชิงบวกต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (qa) ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลโดยรวม (Total Effect) ทางบวกที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.85 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย สามารถอธิบายได้ว่า การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมาจากการที่บุคคลมีการพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะ ความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดี ทำให้มีประสิทธิภาพส่วนบุคคล (Individual Effectiveness) และเมื่อบุคลากรหลายคนในกลุ่มมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลต่อการเกิดเป็นประสิทธิผลของกลุ่ม (Group Effectiveness) และ

พัฒนาไปสู่การเกิดประสิทธิผลขององค์กรได้ในที่สุด (Senge, 1990) ในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารคุณภาพ ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อบรรลุเป้าหมายให้เกิดมาตรฐานในการจัดการศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพจะต้องดำเนินการทั้งประกันคุณภาพภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง โดยความต่อเนื่องของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใต้แนวคิดว่าการประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้องค์การเกิดประสิทธิภาพ มีกระบวนการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องโดยใช้วงจร PDCA จำเป็นต้องใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือให้เกิดการเชื่อมโยงสอดประสานกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการความรู้เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร โดยเฉพาะการอุดมศึกษาหรือในมหาวิทยาลัยมาจัดการให้เป็นระบบ ด้วยการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในงานด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพลวัตรของการประกันคุณภาพที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา

ในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดว่า สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดระบบประกัน

คุณภาพ โดยต้องดำเนินการทั้งประกันคุณภาพภายใน และภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องขับเคลื่อนด้วยการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ปริญญ ชัยกองเกียรติ, วราภรณ์ ศิวดำรงพงศ์ และมยุรี ยีปาโล๊ะ (2553) พบว่า สามารถนำกระบวนการจัดการความรู้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพภายในองค์กรประกอบที่สำคัญ คือ ระบบการสื่อสาร การพัฒนาองค์กร และบทบาทของผู้บริหารสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เป็นภารกิจของทุกสถาบัน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีข้อเสนอแนะรายด้านตามตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ด้านการจัดการความรู้ ควรให้มีการหมุนเวียนงาน มีหน่วยงานหลัก ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยสอนงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา มีการผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ วางระบบการจัดเก็บความรู้ ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และถูกต้องตามที่ต้องการ

2. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบัน อุดมศึกษา ควรมีการวางแผนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในต่อเนื่องทุกปี โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดแผนกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ที่ชัดเจนและเป็นแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกันอย่างสมดุลในภารกิจแต่ละด้านของสถาบันอุดมศึกษา และมีมาตรฐานหรือแนวปฏิบัติ ในงานด้านการผลิตบัณฑิต โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อศักยภาพของบัณฑิตของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

3. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรมีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

3.1 ด้านการจัดการความรู้ ส่งเสริมให้บุคคล เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ด้วยการแสวงหาและสร้างความรู้ ด้านจัดเก็บความรู้ ด้านแบ่งปันความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ จากแหล่งต่างๆ ทั้งในและ

นอกตัวบุคคล ทั้งความรู้ที่ฝังลึกและความรู้เชิงประจักษ์

3.2 จัดระบบการแบ่งปันความรู้และจัดเก็บความรู้ ด้วยการส่งเสริมให้มีการดึงความรู้จากความรู้และประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล ออกมาสังเคราะห์รวบรวมและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

3.3 ส่งเสริมให้มีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างวิธีการหรือแนวปฏิบัติที่ดีในงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ที่มาจากการพัฒนาปรับปรุงงานเดิมให้มีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด โดยมุ่งเน้นให้เป็นแนวปฏิบัติที่หลอมรวมเป็นเนื้องานเดียวกันกับภาระงานปกติของการเป็นสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อลดความซ้ำซ้อนยุ่งยากในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมด้วยการ ให้มีการประกวดแข่งขัน ในทุกกลุ่มบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งกลุ่มของอาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ครอบคลุม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ พบว่า การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา ถูกกำหนดให้ดำเนินการใน 4 ด้าน คือ ด้านผลิตบัณฑิต ด้านวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นจึงควรที่จะมีการศึกษาในตัวแปรเดิม แต่เพิ่มการศึกษาเปรียบเทียบในรายพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเจาะลึกถึงความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ในการนำองค์ความรู้ด้านการจัดการความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในแต่ละพันธกิจต่อไป

2. การประกันคุณภาพการศึกษา ได้ถูกกำหนด ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยอาจเลือกใช้ตัวแปร

เดียวกันกับงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อให้เกิดการต่อยอดทางวิชาการ โดยเฉพาะในองค์ความรู้ด้านการจัดการความรู้ ที่นำไปสู่การวางแผนการบริการจัดการในสถาบันการศึกษา ที่เป็นสถาบันที่จะต้องเปี่ยมด้วยองค์ความรู้ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาโดยใช้เกณฑ์การประเมินภายนอก รอบที่ 2 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ใน 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 5 6 และ 7 ซึ่งเป็นมาตรฐานด้านกระบวนการเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจมีการศึกษาเพิ่มเติม ในมาตรฐานที่ 1 2 3 และ 4 ซึ่งเป็นมาตรฐานด้านผลลัพธ์ ด้วย ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีความชัดเจนขึ้น

4. ควรมีการนำผลการวิจัยไปทำการทดลองเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในเชิงประจักษ์ยิ่งขึ้น

5. การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างมาตรฐานการศึกษา ซึ่งในหลายประเทศทั่วโลกให้ความสนใจในการพัฒนาการศึกษาด้วยการประเมินคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ จากข้อตกลงประชาคมอาเซียน ที่เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้โดยเสรี ใน 8 กลุ่มสาขาอาชีพ ดังนั้น เพื่อให้ได้มาตรฐานแรงงานในระดับประเทศ จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

บดีรินทร์ วิจารณ์. (2547). **การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: เอ็กส เเปอร์เนท.

ปริญญ ชัยกองเกียรติ. (2551). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการทุนทางปัญญา การจัดการความรู้และประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Freeze, R.D., & Kulkarni, U. (2007). Knowledge Management Capability: Defining Knowledge Assets. *Journal of Knowledge. Management*, 11 (6), 94-109.

Hills. (1998). Thatcherism, New Labour and the Welfare State John Hills. Centre for Analysis of Social Exclusion. London School of Economics

Hoy, W.K., & Miskel, C.G. (2001). **Educational administration: Theory, research, and practice**, (6th edition). New York: McGraw-Hill.

Ju, T.L., Li, C., & Lee, T. (2006). A Contingency Model for Knowledge Management Capability and Innovation. **Industrial Management & Data System**, 106 (6), P 855-877.

Marquardt, M.J. (2002). Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success. New York: McGraw-Hill.

Nonaka, I. (1991). The Knowledge-Creating Company. *Havard Business Review*, (Nov,- Dec.), P 96-104.

Senge, P.M. (1990). The fifth discipline field book: The art & pragtice of the learning organization. New York: Doubleday Currency.

Xu ,& Quaddus, (2005). A Six-Stage Model for the Effective Diffusion of Knowledge Management Systems. *Journal of Management Development*, 24 (4), P 362-373.